

Book reviews

Mathematica Bohemica, Vol. 120 (1995), No. 4, 448

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/126089>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1995

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

BOOK REVIEWS

Alfréd Rényi: A DIARY ON INFORMATION THEORY. Akadémiai Kiadó, Budapest 1984, 192 pp.

Maďarský matematik Alfréd Rényi (1921–1970) se stal široce známým nejen svými brilantními pracemi vědeckými, ale i (či hlavně díky svému intenzivnímu zájmu o problémy výuky a popularisace matematiky. Tato oblast jeho aktivity je dokumentována i v češtině: Byla přeložena jak jeho obsažná a elegantní učebnice *Teorie pravděpodobnosti* (Academia, Praha 1972), tak byly v jednom svazku vydány dvě jeho popularisační knihy *Dialogy o matematice a Dopisy o pravděpodobnosti* (Mladá fronta, Praha 1980). Rényiho pojetí popularisace bylo velmi osobité a na popularisační texty vznášel vysoké nároky. Usiloval o dostupnost výkladu i pro laika, kterého chtěl zaujmout i pečlivou stylisací svých textů, nevyhýbal se přesahům do oblasti filosofie a jakési sociologie matematiky, ale na druhé straně se bránil tomu, aby jeho podání zakrývalo hloubku a složitost probírané látky.

Jádrem recensované publikace je rukopis práce (která dala celé knize jméno), již A. Rényi nestačil dokončit a v níž chtěl dát čtenáři možnost nahlédnout do problematiky teorie informace. (Rukopis zredigoval a okomentoval Gyula Katona.) Rényi již dříve volil klasické literární žánry: dialog, dopis; zde si vybral formu fiktivního deníku svého studenta, který si zaznamenává své postřehy z úvodního kursu teorie informace a doplňuje je svými úvahami, příklady a problémy.

Recensent není přesvědčen, že takto pojatá popularisace matematiky má nějaký smysl, ale ponecháme-li tuto otázku stranou, je třeba obdivovat Rényiho vysokou profesionalitu. Teorie informace je relativně pokročilá a technická partie matematiky, a vratkost rovnováhy mezi netrivialitou a dostupností je ve výkladu občas patrná, ale autor má své thema podivuhodně promyšleno a je obdivuhodné, jak dokáže i spleť partie uspokojivě demonstrovat na jednoduchých příkladech, které přitom obsahují vše podstatné.

Svazek obsahuje kromě *Diáře* ještě několik podobně laděných statí, podle předmluvy již dříve publikovaných (nedozvíme se ovšem kde; na bibliografické údaje je kniha přespříliš skoupá): matematicky poněkud náročnější článek o míchání karet a jiných problémech motivovaných reálnými karetními hrami, úvahu o vyučování teorie pravděpodobnosti, text přednášky o matematické (rozuměj pravděpodobnostní) teorii stromů, přednesené v Cambridge v roce 1968, a nakonec práci o několika elementárních (ale nikoliv nezajímavých) problémech spojených s Fibonacciho posloupností.

Knihla vyšla již před osmi lety a plně vyhovovala tehdejšímu požadavkům na kvalitní „camera-ready based“ publikaci. Dnes její vnější úprava působí spíše jako připomínka, nakořli nástup personálních computerů změnil naše náhledy na přípravu matematických textů.

Úhrnem: Rényiho *Diář* je milá a zábavná četba, ale obávám se, že na něm nacházím úplně jiné kvality, než by si autor přál. Nevěřím mu jako popularisačnímu textu; avšak čtenář, který se v problematice již poněkud orientuje, jistě ocení pronikavost autorova pohledu a jeho schopnost se o dosažené poznání podělit.

Jan Seidler, Praha